

Spruthushistoria

Text och foto Tord Bodin

Spruthusens tid är för länge sedan förbi och om frågan ställs till dagens unga är det inte givet att man vet vad ett spruthus är. Kort beskrivet var det gångna tiders brandstationer belägna centralt i varenda by.

Det är nu inte många kvar i våra trakter. Spruthuset i Oppala blev för många år sedan sålt och fick tjänstgöra som tvättstuga på annan plats i byn.

Spruthuset i Mårdäng var också en hårsman från att bli ett minne blott när några intresserade i sista stund tog det om hand, för att låta det inom kort, åter komma att pryda sin plats efter Mårdängsvägen.

I Åbyggeby har också spruthuset flyttats några gånger men byggnaden är intakt frånsett en del mindre ingrepp som är naturlig med tanke på byggnadens ålder.

Var spruthuset i Åbyggeby stått ursprungligen vet vi inte (om ingen i läsekretsen kan upplysa oss) men troligen byggdes det någon gång i början eller mitten på 1800-talet och platsen kan ha varit i närheten där det står idag med tanke på hur byn då såg ut. Vad man däremot vet är att det flyttades vid laga skifte 1882 till 1886 till en plats belägen inte långt från där bussen idag vänder på norra Åbyggeby.

Detta var naturligt eftersom byn förändrades vid laga skifte och kom att sträcka sig längre norrut. Den flytten kom att kosta trettio kronor en stor summa pengar på den tiden.

År 1901 vet man med hjälp av gamla handlingar att spruthuset försågs med en ny brandspruta. Den levererades av Aktiebolaget S. Henrikssons Sprutfabrik och Mek Verkstad Stockholm. Avgiften 380 kronor kvitterades den 27 augusti 1901, därtill kom också frakten från Stockholm till Gävle med tåg vilket uppgick till fyra kronor och femtiosex öre.

Det var när spruthuset låg kvar på den platsen, som de sista aktiviteterna skedde och även här är ni läsare som vet något om detta välkommen med upplysningar till redaktionen.

Arvid Norberg boende i Åbyggeby berättar att han som grabb i början på 40-talet fick bevittna en sprutmönstring. Man sprutade med en stråle som gick rakt över taket på Axel Pettersons lada, en imponerande syn för en ung grabb på den tiden.

Spruthuset i Åbyggeby

Av kända uttryckningar var nog branden vid Gustav Petterssons den sista och året troligen 1916. Det berättades också att sprutan fick göra tjänst vid en brinnande björk som åskan slagit ner i.

I början på 1980-talet flyttades åter spruthuset nu till den nuvarande platsen i backen upp mot norra Åbyggeby och vem vet det kanske var där i närheten det en gång uppfördes. Hursomhelst flyttades det med traktor och lyftgafflar och det kostade inte ett öre så allt har inte blivit dyrare med åren.

Från början hade huset spåntak, sedan plåt för att nu stoltsera med tegeltak. Under sommaren har spruthuset också målats genom Torgny Almgren och Jörgen Johanssons försorg.

Den gamla brandsprutan finns också kvar, fast hos Torgny som också förvarar det gamla brandhornet som användes för att buda vid brand, detta före cyklens och telefonernas tid.

I det gamla spruthuset hänger idag några brandsegel och vittnar om en tid före centraliseringen när varje by fick svara för sin egen brandberedskap. Det var innan Hille brandkår övertog ansvaret, något som är en annan historia vi kanske får återkomma till.

[Hillebygden, Nr. 2, 2005]